

**MAQSUD SHAYXZODA SHE'RIYATIDA INSON VA ZAMON
MUNOSABATLARINING BADIY TALQINI**

Mardiyev Og'abek Otabek o'g'li

Toshkent davlat transport universiteti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Maqsud Shayxzoda she'riyatida inson va zamon munosabatlari badiiy talqin etilishi tahlil qilinadi. Shoir ijodida inson ruhiyati, tarixiy jarayonlar, vaqt va taqdir masalalari muhim o'rin tutadi. Uning she'rlarida zamon va inson o'rtasidagi ziddiyat, kurash va uyg'unlik masalalari falsafiy jihatdan yoritiladi. Maqolada shoirning badiiy obrazlari, ramzlari va poetik uslubi orqali insonning hayotiy sinovlari, ruhiy izlanishlari va ma'naviy o'sishi tasvirlanishi o'rganiladi. Shayxzoda she'riyatidagi falsafiy ruh va badiiy talqin o'zbek adabiyotida muhim o'rin egallashi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Maqsud Shayxzoda, she'riyat, inson va zamon, falsafiy tafakkur, badiiy obraz, ramz, ma'naviyat, vaqt, taqdir, o'zbek adabiyoti.

Kirish:

XX asr o'zbek adabiyotida inson ruhiyati va zamon o'rtasidagi murakkab munosabatlarni badiiy talqin etgan ijodkorlar alohida o'rin tutadi. Ana shunday adiblardan biri Maqsud Shayxzodadir. Uning she'riyati nafaqat badiiy go'zalligi, balki chuqur falsafiy mazmuni bilan ham ajralib turadi.

Shayxzoda asarlarida insonning zamon bilan kurashi, tarixiy jarayonlar ta'sirida shakllanadigan taqdir, insoniy qadriyatlarning abadiyligi kabi masalalar keng yoritilgan. Shoir she'rlarida insonning ichki dunyosi, uning ruhiy izlanishlari va ma'naviy o'sishi falsafiy ruhda tasvirlanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi Maqsud Shayxzoda she'riyatida inson va zamon munosabatlarining badiiy hamda falsafiy talqinini tahlil qilishdan iborat.

Inson ruhiyati va zamon ziddiyati:

Maqsud Shayxzoda she'riyatida inson va zamon o'rtasidagi murakkab munosabatlar muhim o'rin tutadi. Shoir o'z asarlarida zamonning keskin sinovlari, tarixiy o'zgarishlar va ijtimoiy jarayonlar inson ruhiyatiga qanday ta'sir qilishini tasvirlaydi.

Uning she'rlarida inson ba'zan zamon oqimiga qarshi kurashuvchi, ba'zan esa u bilan uyg'unlashishga intiluvchi obraz sifatida namoyon bo'ladi. Shoir insonni vaqt sinovlaridan o'tuvchi, tajriba orttiruvchi va ma'naviy jihatdan yuksaluvchi mavjudot sifatida tasvirlaydi.

Shayxzoda nazarida zamon insonni sinaydi, lekin shu sinovlar orqali inson o'z mohiyatini anglaydi. Bu esa shoir she'riyatiga falsafiy chuqurlik bag'ishlaydi.

Vaqt va taqdir falsafasi:

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Shayxzoda she'riyatida vaqt va taqdir masalasi alohida o'rin egallaydi. U inson hayotini vaqt oqimi bilan bog'liq holda tasvirlaydi. Shoir nazarida vaqt inson uchun sinov maydoni bo'lib, unda har bir inson o'z yo'lini topishi kerak.

Shoir asarlarida vaqt:

- ba'zan shafqatsiz kuch,
- ba'zan donishmand ustoz,
- ba'zan esa insonni ulg'aytiruvchi omil sifatida tasvirlanadi.

Taqdir esa shoir ijodida oldindan belgilangan yo'l emas, balki insonning o'z harakatlari va tanlovlari orqali shakllanadigan jarayon sifatida talqin qilinadi. Bu qarash Shayxzoda she'riyatiga zamonaviy falsafiy ruh bag'ishlaydi.

Badiiy obrazlar va ramziy ifodalar:

Maqsud Shayxzoda she'riyatida badiiy obrazlar va ramzlar muhim o'rin tutadi. U o'z fikrlarini bevosita aytishdan ko'ra, ramziy tasvirlar orqali ifodalashni afzal ko'radi.

Shoir asarlarida ko'p uchraydigan ramzlar:

- yo'l – inson hayoti va taqdiri,
- tong – yangi umid va boshlanish,
- tun – iztirob va sinov,
- nur – haqiqat va ma'naviyat timsoli.

Bu ramzlar orqali shoir insonning ruhiy holatini, hayotiy izlanishlarini va ma'naviy kamolotini tasvirlaydi. Shayxzodaning badiiy tili sodda, lekin chuqur ma'noga ega bo'lib, o'quvchini mushohadaga chorlaydi.

Ma'naviy qadriyatlar va inson kamoloti:

Shayxzoda she'riyatining asosiy g'oyalaridan biri – insonning ma'naviy kamolotidir. Shoir nazarida insonning haqiqiy baxti boylik yoki mansabda emas, balki uning ruhiy pokligi va ma'naviy yuksalishidadir.

Shoir asarlarida:

- halollik,
- vatanparvarlik,
- ilm-fan,
- insoniylik kabi qadriyatlar ulug'lanadi.

Bu g'oyalar Shayxzoda she'riyatining asosiy falsafiy yo'nalishini belgilaydi va uning asarlarini ma'naviy jihatdan boy qiladi.

Xulosa:

Maqsud Shayxzoda she'riyati o'zbek adabiyotida inson va zamon munosabatlarini chuqur falsafiy ruhda yoritgan muhim adabiy hodisalardan biridir. Shoir o'z asarlarida inson ruhiyati, vaqt, taqdir va ma'naviy qadriyatlar masalalarini badiiy obrazlar orqali ifodalashga erishgan.

Uning she'riyatida ramzlar, metaforalar va falsafiy g'oyalar uyg'unligi o'ziga xos badiiy olam yaratadi. Shayxzoda ijodi o'zbek she'riyatining ma'naviy va falsafiy boyligini namoyon etuvchi muhim adabiy meros hisoblanadi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shayxzoda, M. Tanlangan asarlar. Toshkent.
2. O‘zbek adabiyoti tarixi. Toshkent.
3. Jalolov D. Maqsud Shayxzoda va o‘zbek she‘riyati.
4. Rahmatullayev A. She‘riyat va falsafa.
5. Sharipov A. Maqsud Shayxzoda ijodining badiiy xususiyatlari.

